Ч. 111 (10.788). Львів, субота 22. травня 1926. Poczlowe opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.372.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Рухливість партій.

Поміркована лівиця і кандидатура марш. Пілсудського. — Актуальні домагання З. Л. Н. — Акція лівиці, три питання і відповідь Українського Клюбу. — Перепони пацифікації в Познанщині.

Варшава, 20. травня 1926.

Вся увага Варшави сконцентрована біля Нац. Зібрання і вибору президента держави. На започаткованих вчора переговорах поодиноких соймових клюбів і груп, які виявилися у явних розмовах лівиці з нац. меншинами і тайнім навязуванні ниток порозуміння між лівицею і правицею, — некорисно відбивається дальший розвиток познанських подій які все ще далекі від пацифікації, а близькі до здійснення сепаратистичних тенденцій.

Речинець і місце нарад Нац. Зібрання ще дефінітивно не означені. Бльок поміркованої лівиці (ППС., Визволене, Хл. Сторонництво і Клюб праці) у звязку з недалекими виборами президента видав такий комунікат:

„Побідно започаткована марш. Пілсудським боротьба за моральну санацію нашого публичного життя зєднала всю опінію працюючої Польщі у змаганні до повного здійснення цілей демократії, опертих на праві і справедливости. Здецидованою волею найширших мас працюючого народу є покликання Йосифа Пілсудського на становище президента Річипосполитої. Підписані партії постановляють зі свого боку зробити все, щоб перевести в життя ту волю громадянства. Негайне розвязання сойму і розписання нових виборів уважають партії конечною умовою уздоровлення публичного життя Польщі".

ЗЛН., відбувши засідання клюбу, видав комунікат, в якому віддаючи пошану поляглим в обороні прав і висказуючи признання військам уряду Вітоса, домагається від марш. Ратая, виконуючого обовязки президента і тимчасового уряду, щоб негайно привернено повноту конституційних прав, випущено на волю арештованих офіцирів, урядовців (сторонників уряду Хієно-Пяста), роззброєння і розвязання стрілецьких організацій та парт. міліцій і припинення якихнебудь змін в армії й адміністрації до вибору президента. Вкінці ЗЛН. домагається скорого скликання Національного Зібрання поза Варшавою.

Навязуючи до вчорашньої конференції ППС. з Українцями й Білорусинами, годиться зазначити, що бльок поміркованої лівиці зажадав від нац. меншин відповіди на такі три питання: 1) Чи на випадок видвигнення кандидатури марш. Пілсудського на уряд президента Річипосполитої дане представництво голосувалоб за тією кандидатурою? 2) Чи заявиться за негайним розвязанням сойму? 3) Коли бажалоб переведення нових виборів?

У звязку з тим Український Соймовий Клюб, відбувши нараду, ухвалив ось що:

Український Клюб від двох літ перший розпочав боротьбу за розвязання сойму, тому що теперішній сойм є базою воюючого польського шовінізму у відношенні до українського народу і нац. меншин. Сойм у своїй більшости є виразником суспільної реакції, що не дає змоги створити сел.-робітничий уряд. В соймі нема правних заступників українського народу Східної Галичини. Він активно воборював змагання українського населення до волі і землі. В свойому змаганні усунути той сойм з горизонту, українські посли були безсильні. У витвореній сьогодня ситуації клюб однодушно стоїть на становищі негайного розвязання сойму і розписання нових виборів у приспішеному речинці, при збереженні урядом конституційної свободи виборців та введення в життя громадянських свобід на українських землях у відношенні до українського населення.

Таким чином Український Клюб дав відповідь на два останні питання, лишаючи собі ще докладнішу оцінку особи пропонованого лівицею кандидата на президента держави.

Білоруський Клюб відбуде засідання завтра, бажаючи дати вичерпуючу відповідь на поставлені питання.

Клюб ППС. звернувся в справі вибору президента, розвязання сойму та розписання нових виборів також до Жидівського Клюбу. Жид. посли заявили, що відповідь дадуть пізніше, після відбуття пленарного засідання. Президія Жид. Клюбу постановила скликати засідання Кл. в місті, де відбудеться Національне Зібрання.

Годиться зазначити, що з висуваних досі кандидатів на президента держави марш. Ратай заявив представникам преси під словом, що він своєї кандидатури не виставляє і вибору рішуче не приняв би. Він ще за молодий, щоб замикати себе в Бельведері, навпаки — хоче працювати, маючи повну свободу рухів.

Серед живої виміни думок між партіями та явних і тихих підготувань до Нац. Зібрання різку дисгармонію викликують відомости з Познаня. Познанська преса далі приносить про події у Варшаві „татарські вісти". Марш. Пілсудського прозиває вона найординарнішими словами, своїх читачів інформує, що Варшава є на переодні соціяльної революції. Телефонічна комунікація Познаня з иншими місцевостями є під доглядом політичної поліції. Познанські відділи що були під Варшавою, вернули вже на місце. Познанський воєвода Бнінський видав обіжник до старостів і президентів міст, в якому повідомляє про резигнацію Войцеховського і обняття влади Ратаєм, але зовсім ігнорує уряд Бартля-Пілсудського. Пацифікаційна акція марш. Тромпчинського покищо не дала ніякого додатнього висліду. Публична думка зовсім не схиляється признати новий стан річей у Польщі, що може мати в дальшім розвитку подій далекосяглі наслідки.

Справа роззброєння.

Женева, 20. травня.

Всі европейські держави на вступній конференції роззброєнь ставлять як вступну умовину роззброєння створення достаточних гарантій безпеки. Представник Зєдинених Держав заявив, що характер справи безпеки зміняється відповідно до географічного положення, а справа роззброєння є питанням чисто регіональним. Німецький делегат висловив думку, що порозуміння може прийти шляхом частинного обмеження зброєнь. Заперечив твердження, начеб мирний промисл Німеччини можна переміниги на воєнний.

Литовські вибори.

Вибори до литовського сойму скінчились невдачею дотеперішної урядової більшости (христ. демократія й инші реакційні елементи). По дотеперішнім обчисленням урядові партії ввели до нового сойму загалом 30 мандатів, а опозиція лівиці з національними меншостями здобула 55 мандатів. З листи національних меншостей вибрано: 4 Поляків, 4 Жидів і 2 Німців.

Комітет оборони народнього майна.

Вибраний великим вічем львівського українського громадянства (в дні 11. ц. м.) Комітет для оборони майна „Нар. Дому" зібрався 20-го ц. м. на конституююче засідання. Комітет приняв назву: Комітету оборони народнього майна. Головою Комітету вибрано д-ра Костя Левицького, заст. голови: о. прал. Тита Войнаровського і п. Василя Гресяка, а секретарем голову Нар. Організації Українців м. Львова п. Ів. Ліщинського.

Доразовий суд.

Розстріл серж. Кіслевського.

Львів, 21. травня.

Вчера перед наглим судом закінчилася розправа проти сержанта польського війська Кісілевського, що дня 8. травня в Жовкві вбив полковника Обєдзінського і сержанта Гадомського. Одноголосно признали його винуватим скритовбивства і присудили на смерть через розстріляння, передше деградуючи його до степеня стрільця. Конституційний заступник президента річипосполитої марш. Ратай не покористувався правом помилування і Кісілевського розстріляли на військовій стрільниці на Клепарові.

Розконспіровані конспіранти.

Присуд у процесі ППП.

Варшава 20. травня 1926.

У процесі проти членів фашистівської організації ППП. запав присуд. Обв. Пенкославського засудили на 4 місяці твердині, обв. Горчинського на 4 місяці твердині, обв. Міхаловського на 2 міс. твердині, обв. Лубєнського на 1 міс., обв. ґенералів Врочинського і Лєсьнєвського увільнили.

Біржа.

Гроші.

Курс ефективного доляра 20. травня в приватних оборотах був 11·75 при неодностайній тенденції а курс Польського Банку 10·90. Максимальний банковий курс 11·00—11·05 був нереальний. У Варшаві курси не змінилися, вагалися між 11·90—12·00 зол.

У Львові на приватній біржі платили за американські доляри 11·65—11·75, канадійські доляри 11·50—11·55.

Збіжжя.

З причини недалеких свят рух на збіжевій біржі і поза неюустав. Знижкова тенденція вдержується дальше. Настрій спокійний.

Ціни оціночні без трансакцій: Пшениця біла 53·50—54·50, пшениця червона 57·00—58·00, жито 33·00—34·00, ячмінь пастівний 25—26, овес 34·75—35·75, гречка 31·00—32·00.

Без змін?

Львів, 21. травня 1926.

Польська делегація при Союз Народів після довершеного на „моральній основі" перевороту склала заяву, що він є без значіння, що ані у внутрішній, ані в закордонній політиці не буде ніяких змін, що все лишиться по старому.

І справді керманич перевороту марш. Пілсудський, вертаючи до попереднього стану, робить все можливе, щоби триденний пролив крови на вулицях Варшави робив враження тільки епізоду. Поваливши конституцію, він по трьох днях ту повалену конституцію вмуровує в фундаменти нової доби польського державного життя. І це дістеся тоді, коли найправіша (як нпр. виленське монархістичне „Слово") і ліва преса безвпинно апелює до творця перевороту, щоби проголосив себе диктатором, розігнав сойм і на основі „моральної демонстрації" довів до морального відродження польської держави.

Щож може бути більш приманчиве і впоюючо-солодке для активної і творчої людини, як не диктатура? А одначе марш. Пілсудський не слухає цих апелів, мовчки відмахується від всіх тихих і голосних нашіптувань, всі зусилля повертаючи на те, щоби доплисти до пристані компромісу.

Чому так дістеся, чому творець перевороту не витягнув льогічних консеквенцій з кріваво-вдатного акту?

Відповідь дуже проста: він налякався соціяльної революції, побачивши в ході крівавої зустрічі, як широка маса виходить з розломаних Пілсудським рямок, як підвищуються настрої мас, як знімаються революційні буруни. І „lys się zląkł syn szlachecki" того зловіщого шуму, тих широко-закроєних і невідомих здвигів. Злякався і зробив блискавичний відворот на старі позиції, розсіваючи ладан „моральности".

Одночасно ці здвиги не лишилися без впливу й на становище непримирної в перших хвилях правиці. Даючи словесний спуст свому негодуванню з приводу акту марш. Пілсудського, вона в суті речі спішно правцює до компромісу з „ребеліянтом". Правда, ще вовтузиться Познанщина, ще лунають голосні вигуки на адресу „руїнника правових основ", але вже завмірають погрози реакції, втишується буря і наступає реституція попереднього стану.

Все те вказує, що ніяких змін не буде, а одначе вони мусять бути хоч би в обмеженому обсязі. Тієї руптури, спричиненої мечем на організмі польської держави, на її правових основах не заліпиться ніяким плястром. Широкі маси не можна безкарно обманювати, не можна народньою кровю насичувати амбіції одної людини. Всупереч запереченням і всім зверхнім познакам зміни безумовно будуть і то зміни компромісові, на основі тихого порозуміння між правицею і лівицею. Як всі познаки вказують, неминучі компромісові зміни можна менш-більш з усею певністю уставити в такій черзі:

Перш усього в недалеких виборах з урни Нац. Зібрання президентом держави вийде Пілсудський. В першому голосуванні голоси будуть

клямації у всіх випадках, де без вини нашого члена Відділи ПДУВ не приняли до відома поліс „Дністра“. Коли у нашого члена стягнули вже складку для ПДУВ, треба до рекламації залучити квит і жадати звороту складки.

Всі наші члени, котрих поліс Відділи ПДУВ не приняли до відома без оправданої причини, повинні негайно вносити такі рекламації і ратувати тим способом для „Дністра“ обезпечення приділені нам на підставі протоколів угідження.

V. В справі обезпечення ½ части вартости будинків.

Згідно зі законом (§ 7. Розп. През. Р. П. з 10. жовтня 1924) будинки мусять бути обезпечені на повну вартість, але примусовому обезпеченню в ПДУВ підлягає тільки ½ суми оцінення будинків, а ½ часть вартости може властитель обезпечити в иншім Товаристві.

З тої постанови закону повинні скористати всі наші громадяне, котрих будинки нині в цілости обезпечені в ПДУВ і обезпечити в „Дністрі“ хоч ½ часть вартости своїх будинків. Можна це зробити вже на рік 1926 р. і без виповідження в ПДУВ, але не пізніше як до кінця мая ц. р. Робимо заходи, щоби нам продовжили цей речинець. Кожний наш громадянин повинен зголоситись у агента „Дністра“, котрий спише внесок на обезпечення ½ вартости будинків, виказаної в реєстрах ПДУВ, при цьому повинен зложити задаток на премію, а рівночасно повідомити поручиним письмом властивий Відділ ПДУВ, що зголошує ½ часть вартости своїх будинків до обезпечення в Т-ві „Дністер“ вже на рік 1926.

До 1. червня н. р. треба в дотичнім Відділі ПДУВ виповісти обезпечення ½ вартости порученим письмом, найдальше до 30. жовтня ц. р. і обезпечити ½ часть вартости своїх будинків в „Дністрі“, почавши від 1. січня 1927.

Внаслідок наступу ПДУВ на членів „Дністра“ і непошанування через ПДУВ постанови арт. 42. закону з 23. червня 1921, згідно з якою всі умови обезпечення, заключені з нашим Товариством перед введенням у життя закону про примус обезпечення, остають у силі аж до часу погаснення тих обезпечень, ми стратили дуже багато наших довголітних членів. Коли тепер всі наші громадяне, що не є нашими членами, а в цілости є обезпечені в ПДУВ, обезпечать ½ часть вартости своїх будинків в „Дністрі“, винагородять нам ті страти, котрі ми понесли через зменшення числа наших членів. Не можна тут виправдуватись, що це велика невигода мати до діла з двома асекураційними Товариствами, бож тут діло в тім, щоби піддержати таку важну народню інституцію як „Дністер“, що від 34 літ веде успішно свою діяльність, поширив ідею обезпечення серед загалу нашого селянства і виховав тисячі агентів, котрі відограли і відіграють важну ролю в нашім народнім життю. Так само як кожний свідомий наш громадянин уважає своїм обовязком бути членом Т-ва „Просвіта“, складати жертви на „Рідну Школу“, так само кожний властитель реальности повинен уважати своїм обовязком обезпечити в „Дністрі“ хоч ½ часть вартости своїх будинків. Треба скріпити одну з найстарших і найповажніших наших економічних установ, котрих вагу і значіння повинен наш загал розуміти в нинішне люте время краще, ніж коли небудь.

VI. В справі обезпечення рухомостей.

Кожний Українець, не тільки властитель реальности, в місті як і на селі, інтелігент як і селянин, повинен уважати своїм обовязком стати членом Товариства обезпечень „Дністер“, обезпечуючи в „Дністрі“ свої рухомости. У инших культурних народів кожний громадянин обезпечає від огню не тільки свої будинки, але і весь свій руховий масток. У нас, на жаль, нема ще належного зрозуміння цеї справи, хоч рухомости мають для селянина часто більшу вартість як будинки. Вони не підлягають примусові обезпечення і можуть бути в цілости в „Дністрі“ обезпечені. На ту справу звертаємо також увагу нашого громадянства, зокрема парохіяльних Комітетів, Управ шкіл, Виділів Читалень і Управ Кооператив.

Гарний розвій „Дністра“ був все сіллю в очі наших ворогів і вони напосілися тепер на наше Товариство та ідуть на цілковите його знищення. Наш загал не сміє придивлятись байдужно ворожій акції, а навпаки повинен всіма силами піддержати наше Товариство і уможливити йому дальший розвій в інтересі нашої національної справи.

Дирекція
Товариства взаїмних обезпечень „Дністер“.

1769 1—1

Дяківський зїзд.

Організаційний реферат. — Домагання дяків. — Дискусія. — Освітний ценз.

В середу 19. травня відбулися у Львові в великій салі „Народнього Дому“ річні загальні збори станового товариства наших дяків.

Зборами проводив о. радник Дуткевич. Секретарював п. Р. Криштальський. Репрезентантом митрополичого ординаріяту був о. крилошанин В. Томович.

Над звітом з діяльности розвинулася обширна дискусія. Після того вислухали присутні реферату на організаційні теми ред. В. Мудрого. В дискусії над ним промовляли численні бесідники, а між ними дуже багато цінних організаційних уваг і помічень з життєвої практики дяків подав п. Багрій. Репрезентант ординаріяту о. крил. Томович запевнив усіх присутніх, що Ординаріят возьме дяків в оборону, буде боронити їх інтересів та буде впливати на духовенство в напрямі належного їх винагородження ще перед проведенням у життя земельної реформи, що в звязку з конкордатом повинен би забезпечити землею також дяків.

Ще в часі дискусії над звітом вибрали присутні комісію-матку для виготовлення лісти кандидатів до нового виділу. В голосуванні перейшла ліста комісії-матки.

Зібрання дяків витав від українського громадянства і від редакції „Свободи“ п. Володимир Целевич та взивав їх до зміцнювання своєї станової організації і до праці в громадських установах, в читальнях та кооперативах.

Накінець кілька учасників, а між ними п. Багрій та п. Голуб порушили справу дяківської освіти, дяківських іспитів, дяківської школи і дяківської бурси. Оба ті бесідники домагалися підвисшення дяківських кваліфікацій, побільшення вимог при іспитах та устійнення цензу освіти, потрібної для всіх кандидатів дяківського стану. Ті кандидати повинні, на думку промовців, мати покінчену виділову школу (7 клес) або 4 класи гімназії.

Збори почалися в год. 10 рано, а закінчилися в 4 год. пополудні. На збори зїхалося поверх півтори сотні дяків. Цим разом було учасників менше ніж попередніми літами. Та це пояснювали присутні великою матеріяльною скрутою і останніми подіями в Польщі. Деякі делегати з віддалених повітів не приїхали просто тому, що не були певні, чи доїдуть до Львова, а якщо доїдуть, то не знали, чи зможуть повернути.

Лист до Редакції.

В справі „чорної еміграції“.

Високоповажаний Пане Редакторе!

Просив би я Вас помістити кілька слів у Вашому часописі під назвою:

Голос „чорної еміграції“.

Читаючи тут на чужині майже всі краєві часописи, бачимо, що там працює багато провідників, спілки, союзи, обєднання і т. и. І ми, чорна еміграція, тішимося, бо думаємо, що може ось-ось і хтось в краю щось зробить, щоби ми як політичні еміґранти, могли вернути додому. Чи хтось займеться нами? Є це досить тверда, але векуча справа. Від мая 1919 року вже сім літ минає, а краєві провідники ще ані раз не застановилися над нами. Ми не розбійники, що за свої вчинки криються по лісах, але ми люде, які знають, за що страдають. Ми помагали краєві навіть тоді, коли одержували по 50 сотиків, ми складали і посилали то на „Рідну Школу“, то на політичних вязнів. Зі своїх пайок в Німецькім Яблоннім посилали ми 40.000 кч. на народні школи. Ми памятали про край, а нині край забув про нас.

Гарно це буде для кількох міліонів Українців, коли ми тут на чужині опущені будемо конати, нарікаючи на Вас. Багато вже вернуло додому, але тих щасливих дуже мало, бо решта — полишена старшинами — блукає по чужині. Кілько тут інтелігенції, що радо повернула би додому і працювала, кілько тут бувших вояків, що примирають голодом. Сім літ нас потішано, а тепер замісць втіхи читаємо, що там повернув п. д-р Левицький, а там п. д-р Селезінка, а що ми бідні?!

Ми Лазарі, які чекають великого Бога, що прийде і скаже: Лазарю, встань! І ми Лазарі встанемо, бо цей Бог має силу, щоби підняти нас. А тим Богом може бути наш край і люде. Христос підняв Лазаря, що три дні лежав мертвий, а Ти, Народе, підойми своїх синів, що сім літ вже страдають на чужині. Польська держава знає, що й її сини за волю польського народу також конали в тяжких сибірських нетрях. Ми несли весь тягар на своїх плечах, ми несли і тих на своїх плечах, що були недовчені. Вони тут доучилися і вийшли на люде. Нам треба помогти, нами треба занятися, а це повинен зробити в першій мірі край, його проводирі і вся суспільність українська. Нам грозять виданенням і мають право, бо вже аж забогато їм заваджаємо. Ніхто з Вас не бачить, як тут бувші стрільці і пушкарі опущені працюють в зимі по лісах, щоби заробити на сухий хліб і змерзлі бараболі. По двайцять кілька кільометрів працюють від села над сумною рікою Гроном та над бистрими водами Чорної і Білої Тиси. Хто цьому не хотів би повірити, то прошу мене судово переслухати. А хто може і буде сміятися, то його сміх буде перевисшати сміх невірної жінки, що дико регочеться. Є еміґранти, що може й гарно живуть, але бувше стрілецтво, коли його провідники повтікали, лишаючи їх, мов пастух вівці, що на них вовки набігнуть, живе у великій нужді і поневірці!

Тут прошу Вас, Пане Редакторе, в імени військової еміґрації на чужині занятися нами і Вашими кількома теплими словами підтримати цю справу, за що наперед складаю Вам щире українське: „Спаси Біг!“

Ясінь (Чехослов.), 11. травня 1926.

Михайло Семракович.

Відозви і комунікати.

До Громадян Коломийщини й Печеніжинщини!

За ініціятивою філії „Просвіти“ в Коломиї створено Комітет для вшанування памяти незабутнього І. Франка. Комітет порішив гідно відбути свято Франка як по наших селах, так і в самій Коломиї. Сільські читальні мають відбути в себе свято в той спосіб, який установить анкета читалень, яка відбудеться дня 23. ц. м. в 2-ій год. пополудні в салі Народнього Дому в Коломиї, на яку обовязково мають явитися 2 делегати кожної читальні.

В Коломиї свято Франка відбудеться в такім порядку:

1) Дня 27. V. в 8. год. вечір буде відограна в салі „Народнього Дому“ вистава „Учитель“.

2) Дня 28. V., в роковини смерти Івана Франка, відправиться в 7. год. рано Богослуження і панахида в парохіяльній церкві при співучасти місцевого „Бояна“.

3) Дня 30. V. відбудеться народнє свято Франка в 2. год. пополудні в касі Ощадности, на яке повинен явитися весь свідомий загал українського громадянства.

В днях від 27—30. V. н. р. включно обовязкова ілюмінація українських хат і установ у цілім повіті наліпками Головного Комітету, які можна набути по 20 сот. у філії в Коломиї або по кооперативах.

Коломийський Комітет.

☩ Посмертна згадка.

о. Андрій Білецький мітрат, б. генеральний вікарій, офіціял, архипрезвітер, предсідник гр.-кат. митрополичої капітули, прелат домовий Його святости папи, совітник митрополичої консисторії і пр. і пр., роджений 1847 р., висвячений 1872 р., упокоївся в Бозі по довгій і тяжкій недузі, в 54-ім році священства, принявши св. Напутіє, дня 19 мая 1925 р. Перенесення тлінних останків з дому жалоби в архікатедральний собор св. Юра відбудеться в пятницю в 5. год. попол. В четвер і в пятницю 20 і 21. мая ц. р. в год. 12-ій і в год. 6-ій відправлятимуться заупокійні відправи при тлінних останках. В суботу дня 22. V. в год. 9-ій заупокійна Служба Божа, в год. 12-ій винос тіла на Янівський цвинтар.

Осип Гірняк, дяк зі Струсова, помер у домі своїх дітей в Тернополі дня 18-го травня ц. р. Покійний родився 1848 р. і вибув на становищі дяка в Струсові 50 літ. Належав не тільки до найкращих і найсвідоміших одиниць споміж наших дяків, але й до найкращих синів українського народу. Був зразковим батьком і виховав своїх дітей не тільки на втіху собі, але й на користь цілого народу. Його сини д-р Юліян і д-р Никифор Гірняк займають поважні становища в українському громадянстві, два молодші сини кінчають університетські студії в краю, а один у Києві. Зразковому громадянинові і батькові нехай земля легкою буде.

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський Хор під управою Дм. Котка.
Субота 22.V. Солотвина.
Неділя 23.V. Делятин.
Понеділок 24.V. Коломия.
Вівторок 25.V. Коломия.
Середа 26.V. Городенка.
Четвер 27.V. Городенка.
Початок о год. 8·30 вечером. Ціни скрізь знижені. 1659 16—?

Конкурс. Виділ Філії „Просвіти“ в Станиславові отсим оголошує конкурс на управителя Бурси в Станиславові. Письма вносити, або устно зголошуватися до канцелярії Філії „Просвіти“ в Станиславові, вул. Голуховського 20, найдальше до 10. червня 1926. р. — Виділ. 1767 1—2

Щіплення дітий заходом „Порадні Материй“ відбувається кождого понеділка, четверга і суботи від год. 9—10 рано в домівці при вул. Ходоровського ч. 15 б. 1771 1—1

„Пластˮ в неділю 23.V. прогулька на Рокитнянське городище. Веде Гладилович. Реферат про городища. Відїзд о год. 10. рано до Брюхович і звідтам 3 клм. пішки на городище. Збірка 10 мінут перед 10 на Гол. Двірци Поворот о годині 8-ій вечером. 1—1

Львівський Клюб Ситківкарів. Пригадується всім членам клюбу, що внутрішно-клюбові змагання відбудуться в днях 22, 23, 24, 25 травня ц. р. на площі Сокола-Батька. Зголошення до пятниці 21-го травня у п. Віницковського, Оссолінських ч. 6. (Спорт) до год. 18. Лишень ті члени, які возьмуть участь в тих змаганнях будуть мати право ставати до міжклюбових змагань. Члени ЛКС. платять на корті „Світезі“ знижкові ціни: в год. ранніх 1 зол., в пополудневих годинах 1·20 зол. за год. за оказанням клюбової виказки. Зголошення на цей корт в клюбі у п. Вишковського. — За ЛКС. інж. *Шепарович* голова, *Т. Фроляк* секретар. 1—1

День українського спортовця влаштовує Український Спортовий Союз дня 23. травня о год. 2·30 попол. на площі Сокола-Батька при стрийській рогачці. Рожнородна і багата спортова програма. Легко-атлетичні змагання. Кошиковий мяч. Копаний мяч. Масова ревія. Сотки спортової молоді бере участь у святі. Це свято відбувається цього дня по цілому краю. 1764 1—?

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10

таві реферати: доцент українського тайного університету д-р Володимир Залозецький виголосив 11. м. м. реферат про гетьманську добу на Україні, а д-р Іван Гурин (24. м. м.) про княжі часи. Оба референти підчеркнули дуже сильно державницькі змагання українського народу вже в тих давно минулих часах і багато уваги присвятили тогочасному відношенні наших державних мужів до Росії та Польщі.

В дискусії забирало голос дуже багато Німців, які як до рефератів, так і взагалі до української справи ставились з великим зрозумінням і — головне — без упередження. З Українців брали участь у дискусії: проф. д-р Мірчук, інж. Даскалюк, д-р Гурин і инші. Очевидно, що й наші непокликані „приятелі" не сиділи тихо. Але тим разом збентежені добре аргументованими й річевими рефератами, обмежилися до таких штубацьких вигуків, як приміром те, що — мовляв — українські селяне це каналія (так дословно сказав барон Енгельгарт), або що Україна це божевілля (пан Гайдецький). За ці й тим подібні вискази дістали вони з місця відповідь і то не від Українців, а таки від кількох німецьких бесідників.

Найбільше не подобалася правда про українську справу авдиторові Гайдецькому і він зголосив виступлення з товариства, бо на його думку на терені товариства ведеться українську пропаганду... Отся декларація викликала серед присутних лише веселий настрій і дотепні замітки під адресою райтеруючого лицаря польської культури.

Трохи більше праці, трохи більше справжнього, нефальшованого світла, а згодом пощезають усі ті „неустрашимі" лицарі, що жирують на смітниках невіжі й темноти, використовуючи добру віру чужинців.

Ясенчук.

Орґанізаційно-політичний рух.

Повітовий Народній Зїзд в Устриках Долішних.

Устрики Дол., 15. травня 1926.

Дня 12. ц. м. відбувся Повітовий Народній Зїзд в Устриках Долішних, повіт Ліско. Салю „Церковного Дому" виповнили по береги делегати 29 громад (між ними одна громада балигородського суд. повіту), що заступали всі громади устрицького судового повіту. Зїзд відкрив гарною, короткою промовою місцевий адвокат д-р О. Пеленський. До президії Зборів вибрано о. Володимира Вербенця як голову та п. Миколу Негребецького як секретаря. Реферат про потребу політичної організації та про програму Українського Національно-Демократичного Обєднання виголосив делегат партії п. Олекса Черкавський зі Львова.

Відтак вивязалася оживлена дискусія, де між иншими забирали голос о. А. Левицький, о. Вол. Вербенець і адвокат Пеленський, після якої вибрано одноголосно Повітовий Народній Комітет в слідуючому складі: голова: д-р о. Пеленський, члени: о. Вол. Вербенець з Берегів (містоголова), Микола Негребецький з Устрик (секретар), Олекса Гентош з Устрик, Василь Мінанецький з Бандрова, Микола Дорош з Устрик, Микола Кот з Чорної, о. Адріян Левицький з Гошова, о. Микола Милянич з Мочарів, о. Мих. Сухий з Лобозова, Дмитро Радик з Лодини, Лесь Заяць з Телешниці й Ілля Кроскевич з Устіянової.

Зїзд закінчився промовами провідника Зборів і нововибраного голови Повітового Комітету.

Учасник.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашне число нашого часопису сконфісковано за 22 рядки статті „Під національним прапором".

— **Вірні полки.** Польська преса спантеличена варшавським переворотом має клопіт з оцінкою поведінки війська, яке не слухало приказів бувшого свого президента та його уряду. Вшехпольські публіцисти вилізають зі шкури, щоби одною рукою льояльно підписуватись під пацифікаційними тенденціями нового уряду, а другою вказувати гордо на ті полки, що до останньої хвилини боролись проти цього уряду і нині ще не хотять піддатись його приказам. Ситуація преглупа та прекумедна. Найвірнішими жовнірами Річипосполитої є ті, що не хотять присягати на вірність новому урядові, з яким повинно погодились навіть ті, що його провідника називали вчора „вархолом". І добалакались. Дня 21-го ц. м. „Слово польське" подає таку сензацію під грубезним заголовком: „Подив Німців для познанських полків. Німецько-данціґська преса пише далі широко про події в Польщі. Пишучи про поведінку познанських полків, складених здебільша з Білорусинів і Українців, „Данціґер А. Нахріхтен" висловлює подив для дисципліни, яка панує в цих полках і каже: Зачудування мусять викликати завістки про те, що Білорусини та Українці втягнені здебільша до познанських полків, без огляду на протидержавну аґітацію українських і білоруських політиків, є, як виявилось, добрими жовнірами, яким можна довіряти і які без вагання йдуть зі своїми полководцями". Прошу уявити собі комізм ситуації: „Слово польске", крізь якого горло не може навіть перелізти слово „Українець", у ненависти до марш. Пілсудського дійшло до того, що величає полки складені з Українців, як єдино-вірні польські полки. Чи воно поважно вірить у це — инша справа. Наївність фанатиків є безмежна. Чорносотенна російська преса також залюбки впевняла свою суспільність, що найвірніші цареві є польські полки.

— **Білі плями.** До цього часу лише українська преса мала конституційний привілей виходити на світ божий з білими плямами невинности, перейшовши щодня крізь операційний стіл прокуратора. Тепер можна вже бачити вряди-годи і польські деники з таким прапором. Варшавська „Ржечпосполіта" світить білими місцями аж любо дивитись. Не по християнському це тішитись з нещастя ближнього, але якби так кожний польський деник перейшов на власній шкурі хронічну цензуру за „еретичні" думки, то може всі разом почали би домагатись, щоби закони про свободу слова були менше гарні на папері, а гарніші в практиці.

— **Епітет „варіят"** є образливий і хто кине ним на свого противника може заплатити 8 зол., коли цей подасть на нього в суд. Така є наука з одного вчорашнього львівського присуду між властителькою камениці при вул. Котлярській ч. 1 і коміринком. Одначе ображена властителька пані Ляндав, яка вийшла переможцем на суді, прийшла до висновку, що її випрана честь коштує дорожше (гонорар для адвоката) як кара 8 зол. присуджена тому, що її образив.

— **Пожежі.** У Кротошині, львівського повіту, повстала пожежа в хаті господаря Шустра, з причини попсованого комина. Згоріло пять господарств. — У місті Бакав, на Румунії, згоріло 300 господарств вартости мілярда лей.

— **Під знаком обєднання.** Пишуть нам зі Станиславова: Цеї неділі відбулося у нас спільне свячене, влаштоване всіми станиславівськими українськими товариствами, при дуже численній участи нашого громадянства. Після промови пароха міста, о. кан. Дм. Стека, промовив Лев Бачинський, д-р Андрій Чайківський з Коломиї і инші. Дуже знаменна була передовсім прегарна промова д-ра Л. Бачинського, що накликував присутніх до національного обєднання, вирозумілости і взаїмної толеранції. Промова лідера радикальної партії лишила по собі якнайкраще враження.

— **Виїзд на Україну.** Дня 15. ц. м. виїхав з табору в Йозефові новий транспорт стрільців б. Галицької Армії в числі 100 осіб на Радянську Україну. З транспортом поїхало також кільканацять українських студентів, що покінчили свої студії в Чехословаччині.

— **Процес цісаревої Зити.** Бувша австрійська цісарева Зита подала у Парижі в суд французьких золотарів Мінефельдів обвинувачуючи їх, що вони при продажі габсбурських дорогоцінностей вели інтерес нельояльно. Парийський суд відкинув скаргу Зити як безпідставну.

Відгуки дня.

23. V. 1926.

Досить мені вже Варшави з її виграною війною, а програною справою. Може ще як не стане теми, вернуся коли до тих подій, повних не тільки траґізму, але й комізму, але тепер маю їх досить.

Займуся назад нашим коханим Львовом, який теж вартий уваги й опису.

В найближчу неділю влаштовують Українці спортові змагання на площі Сокола-Батька. Змагання заповідаються прекрасно, бо впорядчики докладають усіх сил, щоби спортове свято вийшло якнайліпше, а є між ними й такі сильні, як Волянець. Участь великої скількости спортовців і гарної погоди запевнена, а що до участи публики, то думки покищо поділені. Оптимісти кажуть, що площа Сокола-Батька не помістить натовпу, а песимісти впевняють, що натовп мине площу, бо недалеко Поляки грають у футболь.

Я належу до золотої середини і кажу, що площа натовп помістить, але так його розмістить, що ніхто не завважить присутности публики. Так воно було все, так буде й тепер, бо чомуж малоб змінитися на гірше. Наша суспільність знає дуже добре значіння спорту для поневоленого чи побитого народу. Бере собі приклад з Німців і горячо піддтримує рідний спорт... дискусіями по каварнях. Вона знає, що кожне важне діло зачинається від дискусії, тому дискутує, дискутує, дискутує і... кінчить на дискусіях. А потім має зовсім оправданий жаль до спортових кругів, що справа спорту стоїть у нас дуже низько.

В найближчу неділю „День Українського Спортовця" на площі Сокола-Батька!

— Недалекий парк розвився, розцвився і дише пахощами „не от міра сего", доїзд до площі скроплений росою і не дає піднятися курві, а над усім весняне сонце всміхається з розпогодженого неба. Вулицями спішаться товпи народу: одинцем, парами і гуртками. Всі біжать, щоби якнайскорше зайняти місця і захопити крісла в... каварні. А, Ти Ш. Читачу, думав де?... на площі Сокола-Батька!?... Ні! Неділя не є на те, щоби резиґнувати з кавярняного диму і джезбенду з чорною кавою!!...

Як буде більше як сто людей на змаганнях, то буде напевно стовідсоткове, а цеж на сорок тисяч Українців імпозантний відсоток. Ті розкажуть решті про все і скритикують поодинокі осяги.

Що до критики, то я зачну перший і то вже тепер.

Перечитуючи програму змагань, я не бачу одного бігу з перешкодами, бігу історичного і незвичайно цікавого. Це є біг на 12 кільометрів, який недавно відбувся на просторі Варшава-Вілянів.

Тому раджу впорядчикам спортового свята додати ще в останній хвилі одну точку змагань.

Біг „**В о й ц е х о в с ь к о г о**" за шклянку води. Довгота: 12 км. Перешкоди: Корчі, паркан і ріка. Обовязковий стрій: шлюсрок і шапка цикліста. В другій половині бігу можна скинути черевики, змінюючи біг на „ґальоп à la Вітос".

Ця одна точка перемоглаб любов до каварні (навіть у нас!), перервалаб дискусії на тему спорту і випхалаб львівських Українців дихнути раз свіжим повітрям, якого так мало тепер, абстрагуючи від мистецтва і недалеких виборів.

Галактіон Чіпка.

— **Мандарини та бакалярі.** Під таким заголовком помістила краківська „Ґазета літерацька" статтю, з якої можна зацитувати таку розумну критику сучасної шкільної системи в Польщі: „Слово інтеліґент стане вкоротці синонімом назадництва та темряви. З багна нашого шкільництва виростає те хабаззя, що називається квітом народу, підоймою культури — інтеліґенцією. З наших шкіл, головно середніх, виходять люде зі світоглядом бюровиків, зі схолястичним знанням бакаларя та суспільною освітою анальфабета. Невпинно працюють у шкільництві над новими формами навчання старих річей. А прецінь це підрядна справа. Вся вага в тім, чого вчать. На всю освіту ученика складаються обширні та зовсім зайві історично-клясичні відомости. Крім цього дещо з природничих наук, але це, згідно зі загальною опінією, не є таке важне, як нпр. дата, коли написано „Валенрода" або вбито Цезаря. Зате нічого не шкодить, коли такий бакалар не вміє пізніше відріжнити ячменю від пшениці, гадає, що електричний дзвінок винайшов монтер, який його закладає, а на конструкцію телефону глядить мов на тайну створення світа". Коли хто нині заглянe до зшитка ґімназиста, ствердить з жахом, що цей хлопець учиться мудрощів, від яких дозріла голова закрутилась би. Вчителі самі пітніють над ними цілими вечорами, підготовляючись до лекцій і на другий день кидають громи на учеників, що вони „цього" не знають!

— **500.000 фунтів нагороди** — майно міліонера одержить від анґлійських товариств для обезпечень той, хто добуде з морського дна в околиці пристані Брест золоті штаби затоплені разом з анґлійським кораблем „Єгипет", чотири роки тому. „Єгипет" пішов на дно разом з усіма людьми внаслідок вибуху парового кітла. Крім пасажирів були на цьому пароході також у металевих касетах штаби золота, власности анґлійських обезпечуючих товариств. На обяву згаданої нагороди зголосилась шведська фінансова ґрупа, під проводом капітана Гедбаґа, який при помочі нурців шукатиме скарбу на дні моря. Цей скарб лежить у глибині на 110 метрів. Після кількомісячної даремної праці вони вернулись минулого року назад до Швеції, з тим, щоби почати знову роботу. Довгими роками ніхто не міг зважитись на працю нурця, тому, що тиснення води під водою на 110 метр. глибині загрожувало життю. Щойно недавно якийсь інжинір з Кіль винайшов для нурців одіж, яка штучно параліжує тиснення води. Капітан Гедбаґ вернувся саме тепер до Бреста, де при помочі одного німецького й одного анґлійського нурця, має надію добути золотий скарб для инших і для себе.

— **Свято Ів. Франка.** Сокіл Батько влаштовує дня 3. червня ц. р. на своїй площі при Стрийській рогачці свято Франка. В програму свята входять рухові вправи всіх відділів С. Б. і відділів з повіту. Се свято заповідається величаво. Розпічнеться воно засадженням дуба в честь поета з памятковою таблицею. Докладну програму свята подадуть афіші. Весь дохід призначений на памятник Франка. Все Громадянство запрошує до якнайчисленнішої участи **С т а р ш и н а.**

До П. Т. Членів Товариства взаїмних обезпечень „Дністер" і всього українського Громадянства.

В місяці квітни подали ми в пресі інформації про наші заходи в Міністерстві Скарбу і в Президії ПДУВ. Досі, на жаль, цієї справи остаточно не вирішили, зокрема не маємо ще відповіди з Міністерства Скарбу. Дістали ми покищо письмо управи ПДУВ з дня Варшава 1. мая 1926 ч. 3572/3478, котрого зміст подали ми до відома наших П. Т. Агентів окремим обіжником. Отсим хочемо познайомити наш широкий загал з найважнішими справами порушеними в дотичнім обіжнику.

I. Справа спізнення предкладання до перевірки поліс „Дністра".

Управа ПДУВ. повідомила нас згаданим письмом, що своїм Відділам доручила узнати важними всі поліси „Дністра", які є предложені до перевірки в 3-місячнім речинці від дня узгіднення і переведення відповідних спростувань у кожнім випадку, коли сторона докаже, що без власної вини не могла предложити в означенім часі поліси „Дністра" до перевірки.

На тій підставі можуть наші члени вносити письменні рекламації до відділів ПДУВ. у таких випадках: 1) коли полісу признали предложеною за пізно, хоча член предложив її Відділові перед упливом 3 місяців від дати узгіднення (таких випадків було дуже багато); 2) коли член предложив викуплені поліси „Дністра" громадському урядові, а цей передержав їх: зовсім не відіслав їх до Відділу ПДУВ для перевірки або відіслав їх у спізненім речинці; 3. коли контролю поліс переводили в громаді, не повідомивши про це або в неприсутности нашого члена, який мав викуплену в час полісу „Дністра". Одним словом: треба вносити ос-

розстрілені, в другому правиця віддасть білі картки. Опісля відбудеться ще на кілька засідань сойм, щоби ширшими правами наділити президента держави. Сповнивши послушно це завдання, він розвяжеться, або його розвяже президент на основі поширених прав. Особиста амбіція марш. Пі...дського, що в огляду на його особу скарикатуризовано березневу конституцію 1921 р. в розділі про права президента, буде насичена й заспокоєна, бо тепер як раз ті самі чинники поширять його права і дадуть йому свободу рухів на становищі голови держави. На протязі трьох місяців (передвиборчого періоду) відбудеться чистка адміністраційних урядів з небажаних для теперішніх панів положення елементів. Одначе ділянка шкільництва зі всіми шкільними властями (кураторіями) лишиться непорушною доменою реакції. Це буде концесія лівниці коштом непольських народів.

І ще одно, тепер найважніше: за компроміс між польською поміркованою лівицею і правицею мають заплатити Українці й Білорусини зміною виборчої геометрії на „кресах" в користь і в угоду Поляків.

Заява представника ЗЛН. пос. Римара, який лякається, що будучий сойм буде гірший тому, що замісць польських послів з Галичини засядуть в ньому „провідники української ірреденти з Петрушевичем на чолі(?!)" — не є пустим звуком. Якраз польська поміркована лівиця, бажаючи заспокоїти „народову" совість, збирається віддати нас на поталу польської реакції. Оба польські табори змагають до того, щоби дійти до компромісу нашим коштом, щоби запетрифікувати теперішнє наше положення. І тому б. віцепр. Тугут, великий „реформатор кресів" потішає наших послів, взиває їх, щоби забули про ті три кріваві дні, бо все буде, як бувало.

Не буде змін і будуть зміни. Будуть зміни для широких польських мас на краще, на ліпше; для нас не буде змін, а якщо будуть, то хіба на гірше. Тому „caveant con-ules!", хоч поруч компромісових лівицево правицевих змін можуть бути й инші, про які нікому й не снилося. Та поки-що ми обовязані слідкувати за біжучими подіями, вичувати їх хід і напрям та єднатися до відбиття занесених над нами ударів.

Внутрішнє положення в Німеччині.

Справа державного прапору. — Упадок кабінету. — Уступлення Лютера. — Новий кабінет. — Пляни перевороту крайньої правиці.

(Від власного кореспондента.)

Берлін, 17. травня 1926.

Кабінет д-ра Лютера упав вкінці минулого тижня, так сказати, з власної руки, під ударами своєї власної, правительственної партії демократів, що віддавна вже грають ролю невеликого, але за те вельми рухливого „язичка" в парляментарному житті Німеччини. Кабінет д-ра Лютера вже віддавна стояв на дуже слабих ногах і попадав нераз із власної необережности в скрутне положення, одначе досі вдавалося йому завсіди вийти з опресії та втриматися, бо більшість парляменту вважала його з причин заграничної політики корисним, або принайменше потрібним. Цей кабінет жив вже довго на ласці з одного боку німецьких націоналістів, що до часів Льокарна самі були в ньому заступлені, з другого боку соціял демократів, що піддержували його заграничну політику. Одначе сам шеф кабінету, д-р Лютер, ніде не тішився спеціяльними симпатіями, бо не належав активно до ніякої партії й загалом не мав зручности й досвіду у внутрішній політиці. Сам собою дуже добрий знавець господарських відносин — йому і його директорові німецького державного банку Шахтові завдячує Німеччина між иншим стабілізацію німецької валюти й економічне успокоєння — Лютер був непорадний та незручний на берлінській парляментарній арені й не вмів давати собі ради навіть з своїми правительственними партіями. Про нього то й балакали, що нема такої калабані, в яку він не вліз би... не хотячи.

Останньою з таких калабань, з якої йому не вдалося вже щасливо вискочити, була справа зміни державного прапора. Ця справа віддавна ворушила німецьку суспільність, розділюючи її на національних прихильників старого, цісарського, прапору чорно-біло-червоного коліру та прихильників чорно-червоно-золот. коліру нової республики, одначе в останніх часах ця справа втратила була багато із своєї гострої актуальности. Д-р Лютер пригадав її новим розпорядком президента Гінденбурга про вживання торговельного прапору, що залишився в спадку по монархії, побіч нового, республиканського, й цим викликав нову колотнечу, якої вже не зумів позадити.

Розпорядок про державний прапор для німецьких заморських представництв був — що правда — одноголосно принятий радою міністрів, в якій доволі сильно заступлені теж обидві республиканські міщанські партії, католицький центр двома й демократична партія трьома впливовими міністрами (д-р Кюльц, д-р Райнгольд і д-р Геслєр), одначе, відповідно не підготований, стрінувся в парляменті не тільки з рішучим і енергійним відпором соціял-демократів, але також і з критикою центровців і демократів. Особливо непримиримо поставилися найлівіше зорієнтовані демократи, які, хоч не одноголосно, всю вину приписували канцлерові й не дали себе заспокоїти ані (справді незручними) уступками Лютера, ані накликуючим до згоди письмом президента Гінденбурга. Лютер опинився перед парляментом тільки в товаристві німецької народньої партії й мусів уступити тим більше, що своїми останніми уступками в користь лівиці знову втратив сподівану піддержку з боку німецьких націоналів. Із Лютером зсолідаризувався весь кабінет і подався до димісії, а Лютер просив крім цього звільнити його й від тимчасового ведення справ, доки не буде зложений новий кабінет.

Події після уступлення Лютера виявили одначе, що весь крик був звернений таки проти особи канцлера та що вся кріза була в дійсности не конче потрібною. Пертрактації на ліво не дали ніяких результатів і вкінці на місці залишився весь старий кабінет тільки без Лютера, а під проводом дотеперішнього міністра справедливости, д-ра Маркса.

До загострення ситуації й уступлення Лютера, якому в останніх часах приписували надто велике зближення до німецької національної партії, причинився значно викритий в саму добру хвилю плян крайніх правих націоналістів викликати в Німеччині правий переворот і завести диктатуру при допомозі тайних німецьких організацій і війська. Берлінська поліція й пруський уряд виступили з великими ревеляціями, одначе оголошені документи й переведені ревізії та розсліди не виказали нічого незвичайного й серйозного й не дали сподіваних результатів. Пляни справжнього перевороту мусіли б виглядати далеко поважніше.

М. Я.

По широкому світі.

В Італії разом із проголошенням виконуючих розпорядків увійшло в життя корпораційне законодавство. Є це важний крок у внутрішнім устрою Італії. Першим міністром корпораційних справ буде Мусоліні. Мусоліні видав обіжник до всіх фашистів. „Затвердженням виконуючих розпорядків до закона про синдикати корпораційна організація держави є доконаним актом. Держава на-пів ліберальна, агностична і нездібна до діла перестала існувати. На її місце повстає фашістівська держава. Наша віра незломна. Чорні сорочки! Підніміть високо ваші прапори, актом волі і вірности віддайте пошану нинішній хвилі, яка є одною з найважніших хвиль нашої революції".

Англійський уряд пробує в переговорах з представниками вуглекопів перевести внесок, щоби обнижити плату всім шахтарам на 10 процент.

„На полі слави"..

Ще про „Leo-Gesellschaft". — Українські відчити. — Дискусія. — Утеча польського „лицаря".

Відень, 18. травня.

Нема нічого злого, що не вийшло б на добро — так каже стара приповідка і наша віденська еміграція мала ще раз нагоду переконатися про правдивість цих слів. Протиукраїнські виступи в тут. німецькому „Leo-Gesellschaft", про які свого часу ми писали обширніше на цьому місці — реферати обмосковщеного барона Енгельгарт-Шнеленштайна і б. [illegible] Гайдецького та дискусійні подвиги [illegible] Левандовського вийшли на шкоду не кому иншому, а саме тим темним лицарям пажерливого шовінізму. Вони не тільки не змогли викривити правди про українську справу, а навпаки — причинилися до її прояснення і спопуляризування серед чужого нам німецького громадянства.

А саме управа згаданого товариства, бажаючи зберегти престіж цієї культурно просвітної установи, нарушений малокультурними україножерними виступами, звернулася безпосередньо до деяких наших громадян, прохаючи їх давати відчити на довільні теми з українського минулого чи сучасного життя. Досі виголошено два

Валентина Зовадська. 4)

ЖІНОЧИЙ РУХ.

(Продовження.)

Коли одначе говоримо про жінку працьовницю, або урядничку, то це слід розуміти лише відносно самих скромних та невідповідальних посад або урядів, бо все, себто поплатніше, заняте мущинами. Найбільшим атутом в руках противників жіночого рівноправя є певні точки фабричного законодавства, які обмежують жіночу працю, не дозволяючи робітницям працювати по ночах, або в якихнебудь спеціяльно тяжких умовах, з огляду на збереження раси. Отже, кажуть вони, праця жінки, помимо її власної волі, не може бути остільки продуктивна, як чоловіча. Базуючись на поглядах феміністичних, не можна не зазначити, що ця опіка є річю дуже небезпечною для жіноцтва. Борючись за однакові права, ми не вимагаємо инших умовин праці для жінки, як для мущини. Ті, хто обстоює поліпшення умовин праці для жінки, дуже часто трактує справу занадто теоретично, так мовляв, по традиції. Правда, нічна праця шкодить здоровлю, але є однаково шкідливою для жінок і чоловіків. Проте значно шкідливішим для здоровля є голод від безробіття, або недостаточний заробіток!

Статистика останніх часів установила, що 67% жінок примушені працювати на кавалок хліба, бо ніхто їх не утримує. Колиж з останніх 33% виключити дівчат, підлітків, котрі не можуть ще заробляти, та старух, які втратили здатність до праці, чи багато лишиться жінок, котрих утримують їх чоловіки? Нарешті, як має бути з розведеними та вдовами? Хтоб годував їх, колиб не дати їм праці до рук?

Чоловіки завсіди побоювалися жіночої конкуренції, а за останніх часів рішуче обєднуються для оборони перед жіноцтвом і виступають проти нього в пресі.

Вже від кількох тижнів у віденській газеті „Нає Фрає Пресе" ведеться завзята полеміка між феміністками та „маскулиністами". Першу ролю з боку феміністок відіграє славна данська письменниця Карін Мікаеліс. Вона гаряча прихильниця матріярхату і каже:

„Я ніколи не сумнівалася, що мущини також виступлять в оборону своїх прав. Тільки вони зробили це скорше, ніж я припускала. Цьому виною тяжкі часи... Я переконана, що за яких сто літ, життя остільки зміниться, що „дім" належатиме до матері, діти матимуть виключно її назвиско і ані держава, ані приватні особи не посміють розслідувати, хто батько її дітей!"

Карін Мікаеліс сподівається „Золотої Доби" для жіноцтва за яких сто літ! Можливо... А теперішнє жіноцтво тимчасом обмежується слідуючими постулятами:

1) Однакова професійна підготівка для хлопців і дівчат,

2) Рівність прав служби з мущиною на постах правничих, адміністраційних, професійних з однаковим авансуванням,

3) Рівність платні за однакову працю,

4) Жадних обмежень для замужньої жінки.

VII.

Цей огляд не був би повний, колиб не згадати хоч кількома словами окремі, мало нам відомі держави, а побіч них тзв. екзотичні країни, які одначе не лишилися без феміністичних впливів. Не можу також не спинитися на успіхах жіноцтва в сфері інтелєктуальній, де за короткий час по війні пороблено величезні кроки вперед.

Перше місце між екзотичними занимає безперечно Індія.

У глибокій старовині мала там жінка дуже шановане становище. Сліди того залишилися в богатьох релігійних обрядах і в самій назві батьківщини — матерним краєм. Опісля через наїзд магометан жінку замкнено до гаремів. Будучи відрізаною від цілого світа, вона остаточно занепадає і нема мови не тільки про будьяку її участь в громадському житті, але й навіть про елементарну освіту. Передчасні одруження нерідко в віці 10—12 літ. одразу впроваджують жінку-дитину у невідповідну для неї сферу, а замкнене, антисанітарне життя викликує хронічні хвороби і страшну смертність поміж жінками та немовлятами.

Поступові Індуси добре бачили цей катастрофальний стан і звернули енергію на те, щоб створити з одного боку жіночий медичний персонал (бо чоловікам-лікарям вступ до гаремів заборонений), а з другого боку — підготовити кадри учительок для гаремів, щоб несли в ці закамарки світло культури. Дотепер нараховують там 13.664 жінок лікарок, 64.856 лікарських помішниць та акушерок і 35.845 учительок. Звичайно, то за малі цифри для 320 міліонового населення Індії, але це тільки початок і треба визнати, дуже вдалий. Досі в Індії істнує 12 університетів, де побіч з мущинами студіюють жінки, а для магометанок, котрим закон забороняє мужеське товариство, створено дві вищі медичні школи, — одну в Делі, другу в Калькуті, де мущин не приймається. Наслідком невпинної боротьби індійські жінки спромоглися здобути собі виборче право в поодиноких провінціях. Англійський уряд поборює ці жіночі виступи, але — не зважаючи на те жінки ввійшли до богатьох законодатних органів та сенатів університетів. Дві жінки в Бомбаю, а три в Бенгалії мають судові уряди.

(Продовження буде.)